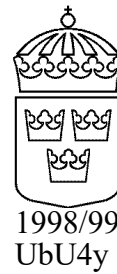

Utbildningsutskottets yttrande

1998/99:UbU4y

Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 15 april 1999 beslutat bereda utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 1998/99:97 om utvecklingen inom den kommunala sektorn jämte motioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet beslutade den 22 april 1999 att yttra sig över de motioner som kunde komma att väckas med anledning av skrivelsen och som berörde utskottets beredningsområde. Motionstiden gick ut den 29 april. En motion väcktes, 1998/99:Fi43 (m). Yrkandena 6 och 7 i motionen rör utbildningsutskottets beredningsområde och behandlas sålunda i detta yttrande.

Barnomsorgen

Moderaterna begär i motionen att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad i motionen anförts om valfrihet och utveckling av nya verksamhetsformer inom barnomsorg och förskola (yrk. 6). De menar att den aviserade allmänna förskolan för fyra- och femåringar riskerar att minska alternativen inom och utanför den offentliga barnomsorgen. Vidare anser de att behovet av ett mer aktivt kvalitetsarbete är uppenbart. Regeringen har enligt motionärerna inte i något avseende stimulerat den mest effektiva formen av utvärdering, nämligen föräldrarnas valfrihet vad avser barnomsorg.

U t s k o t t e t anser att finansutskottet bör avstyrka bifall till yrkandet.

Riksdagen har helt nyligen behandlat regeringens förslag om fristående förskoleklass (prop. 1998/99:45, bet. UbU9, rskr. 203). Förslaget utarbetades på initiativ av utskottet och riksdagen (bet. 1997/98:UbU5, rskr. 107). De nya bestämmelserna om godkännande och bidrag till fristående förskoleklass som anordnas av en fristående skola, som träder i kraft den 1 juli i år, är i huvudsak utformade på ett sätt som överensstämmer med motsvarande bestämmelser för fristående skolor. Huvudregeln är att bidrag skall lämnas av kommunen till en fristående skola som godkänts för att anordna förskoleklass.

Frågan om valfrihet och alternativa former för förskoleverksamhet har också tidigare i vår behandlats av utskottet (bet. 1998/99:UbU10). Utskottet erinrade om de bestämmelser som reglerar möjligheten för enskilda att driva förskola samt pekade på att kommunen kan lämna bidrag till sådan verksamhet (2 a kap. 13 och 17 §§ skollagen).

Mot bakgrund av vad i motionen anförs om behov av kvalitetsarbete vill utskottet erinra om att regeringen i regleringsbrevet för år 1999 föreskriver att Skolverket – utifrån förskolans och fritidshemmets pedagogiska roll – skall prioritera frågor som berör verksamheternas tillgänglighet och kvalitet. I sin återrapportering skall Skolverket särskilt uppmärksamma kvaliteten i verksamheterna för de yngsta barnen i förskolan, barn i behov av särskilt stöd och arbetet i mångkulturella grupper.

Skolan

I motionen anförs en rad synpunkter på situationen i skolan, och motionärerna efterlyser uppföljning och andra åtgärder för att främja kvaliteten (yrk. 7). Skolverkets och utbildningsinspektörernas nyligen genomförda granskningar visar enligt motionärerna att det behövs ett fristående nationellt kvalitetsinstitut. Rapporterna visar att skillnaden i satsningar på undervisning per elev i skolan varierar avsevärt mellan olika kommuner. Skolorna måste göras mer självständiga och rektor ges ökat ansvar och inflytande. Motionärerna pekar vidare bl.a. på den minskade andelen elever som inom fyra år lyckats fullfölja sina gymnasiestudier på ett nationellt program. Detta förhållande borde föranleda kraftfulla åtgärder i linje med vad de borgerliga partierna tidigare föreslagit.

U t s k o t t e t föreslår att finansutskottet avstyrker yrkandet.

Under föregående riksmöte redovisade utskottet utförligt vilka åtgärder som vidtagits i syfte att fördjupa arbetet med att bedöma, värdera och utveckla kvaliteten i skolan (bet. 1997/98:UbU9 s. 9–13). Där erinrades om skyldigheten för varje kommun och skola att skriftligen göra en kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen av skolplanen och arbetsplanen. Frågan om tillsyn och utvärdering behandlades återigen av utskottet sistlidna april månad, varvid utskottet erinrade om ytterligare åtgärder på nu berört område som vidtagits efter föregående riksmöte (bet. 1998/99:UbU11 s. 18). Utskottet hänvisar finansutskottet till vad som sägs i frågan i de åberopade betänkandena och nöjer sig i detta sammanhang med att peka på att tillsynsarbetet – i enlighet med bestämmelserna i nu gällande regleringsbrev – skall utformas så att alla kommuner, räknat fr.o.m. år 1998, inom loppet av en sexårsperiod blir föremål för tillsyn. Denna skall särskilt ta sikte på situationen för elever med behov av särskilt stöd. Skolverket skall redovisa sin tillsynsverksamhet för regeringen och därvid uppge antal kommuner och huvudmän som varit föremål för tillsyn, generella slutsatser av tillsynen och i vilken utsträckning verkets kritik och övriga insatser har lett till tillfredsställande åtgärder. I det sistnämnda betänkandet redovisades också en färsk rapport från Skolverket om erfarenheterna hittills av första årets ökade bidrag till kommunerna.

Vid sin behandling av propositionen *Gymnasieskola i utveckling – kvalitet och likvärdighet* (prop. 1997/98:169) i början av innevarande riksmöte behandlade utskottet utförligt situationen i gymnasieskolan (bet. 1998/99:UbU3). Utskottet tillstyrkte och riksdagen biföll regeringens förslag om ändrade bestämmelser för det individuella programmet (rskr. 1998/99:160).

Utskottet betonade vikten av kvalitet på programmet. Generellt för gymnasieskolan framhöll utskottet statens särskilda ansvar för att bl.a. underlätta arbetet med kvalitetssäkring lokalt, t.ex. genom att tillhandahålla prov i syfte att på likvärdiga grunder kunna bedöma elevernas kunskaper.

Stockholm den 11 maj 1999

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Beatrice Ask (m), Eva Johansson (s), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m), Torgny Danielsson (s), Erling Wälivaara (kd), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Barbro Westerholm (fp), Nalin Pekgul (s), Nils-Erik Söderqvist (s), Kalle Larsson (v), Camilla Sköld (v) och RosMarie Jönsson Neckö (s).

Avvikande meningar

1. Barnomsorgen

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m), Erling Wälivaara (kd), Sofia Jonsson (c) och Barbro Westerholm (fp) anför:

Vi hänvisar till vad vi tidigare framfört i frågan om valfrihet och mångfald inom barnomsorgen i den gemensamma borgerliga fyrpartireservationen som finns fogad till utskottets betänkande 1997/98:16, där vi bl.a. framhöll att införandet av en läroplan för förskolan inte får hota mångfalden (res. 14). Förskolan måste vara öppen för olika barnomsorgsalternativ och inte ensidigt framhålla en speciell form. Det är vår övertygelse att en mångfald av driftformer och reella valmöjligheter bidrar till att höja kvalitetstänkandet inom barnomsorgssektorn. Såväl kommunala som privata alternativ skall bedrivas under kvalitetskontroll. Det ankommer på regeringen att föreslå sådana förändringar i regelsystemet och vidta sådana andra åtgärder som underlättar vad vi här anför om ökad valfrihet och mångfald inom barnomsorgen. Finansutskottet bör föreslå riksdagen att med anledning av yrkande 6 i förevarande motion som sin mening ge regeringen detta till känna.

2. Skolan

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högström (m), Erling Wälivaara (kd) och Barbro Westerholm (fp) anför:

De rapporter som Skolverkets och utbildningsinspektörernas granskningar av kommunerna resulterat i samt de uppgifter som återfinns i regeringens nu aktuella skrivelse jämte de signaler i övrigt som når oss om situationen i

kommunerna visar att det är nödvändigt att regeringen tillsammans med kommunerna föranstaltar om åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för de ansvariga inom skolan, inte minst rektorerna, att hjälpa alla elever att nå bästa tänkbara resultat under sin skolgång. Alla bör få lika stora möjligheter och chanser till utbildning av hög kvalitet.

Beträffande gymnasieskolan visar de tillgängliga statistiska uppgifterna att situationen i flera avseenden är allvarlig och att en rad problem måste lösas. Vi har i vår gemensamma reservation till Gymnasieskolkommitténs slutbetänkande hösten 1997 anvisat olika vägar för detta. En del av dessa förslag till åtgärder återkom vi till vid riksdagsbehandlingen av gymnasiepropositionen tidigare i vår. Vi hänvisar i den delen till vår gemensamma reservation som finns fogad till utskottets betänkande 1998/99:UbU3 (res. 5).

Riksdagen bör av regeringen begära att den vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att dels avhjälpa det allvarliga läget i kommunerna beträffande likvärdiga villkor för grundskolans elever, dels hejda den oroande utvecklingen i gymnasieskolan, varvid regeringen bör iaktta vad som förordats om åtgärder i de i det föregående nämna reservationerna. Detta bör finansutskottet med anledning av yrkande 7 i förevarande motion som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Skolan

Sofia Jonsson (c) anför:

Jag instämmer i stora delar av den beskrivning av tillståndet i skolan som görs i avvikande mening 2 (m, kd, fp). En utveckling av gymnasieskolan måste emellertid, enligt min mening, ta fasta på att huvuddragen i gymnasie-reformen skall bestå. Centerpartiet har i riksdagen fört fram sådana förslag i andra sammanhang varför jag nu avstår från att avge en avvikande mening.